

Θεωρία Χωρικού Σχεδιασμού

Διδακτική ομάδα: Ελένη Ανδρικοπούλου, Γρηγόρης Καυκαλάς
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

9^ο Μάθημα

Η χωροταξία στην Ελλάδα

Εισήγηση: Ελένη Ανδρικοπούλου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΣΚΟΠΟΪ

Η παρούσα εισήγηση έχει σκοπό να περιγράψει τα βασικά βήματα της εξέλιξης της χωροταξίας στην Ελλάδα και στη συνέχεια να δείξει τη σημερινή κατάσταση όπως αποτυπώνεται με τον νόμο χωροταξίας του 1999 και στη συνέχεια με τον χωροταξικό σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδίου και Αειφόρου Ανάπτυξης, που εγκρίθηκε από τη Βουλή στις Ιουνίου 2008 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 128Α/3.7.2008. Η εισήγηση έχει τα εξής περιεχόμενα:

- I. Η χωροταξία στην Ελλάδα. Ένα σύντομο ιστορικό
- II. Ο Νόμος 2742/1999: Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη
- III. Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (2008)

I. Η χωροταξία στην Ελλάδα. Ένα σύντομο ιστορικό

Χωροταξικά σχέδια 1960-1980

(πριν 1960)	Ήπειρος, Δυτική Πελοπόννησος
1963	Λακωνία
1965	Κρήτη, Ηλεία
1966	Πελοπόννησος, Δίκτυο μικρών οικισμών
1967	Πέλλα, Εθνικό δίκτυο αστικών κέντρων
1968	Ήπειρος, Θεσσαλία
1970	Δράμα
1971	Μύκονος
1972	Εθνικό Χωροταξικό, Δελφοί, Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Πάτμος,
1973	Σκύρος, Ζάκυνθος
1974	Αίγινα
1976	Χαλκιδική
1978	Εθνικό Χωροταξικό

Η χωροταξική πολιτική στα αναπτυξιακά προγράμματα: Πρόγραμμα 1973-87

Το δεκαπενταετές **Πρόγραμμα 1973-87**, αναφέρεται στο «**Χωροταξικό Πρότυπο**» και το παρουσιάζει σε τρία επιμέρους «πρότυπα»:

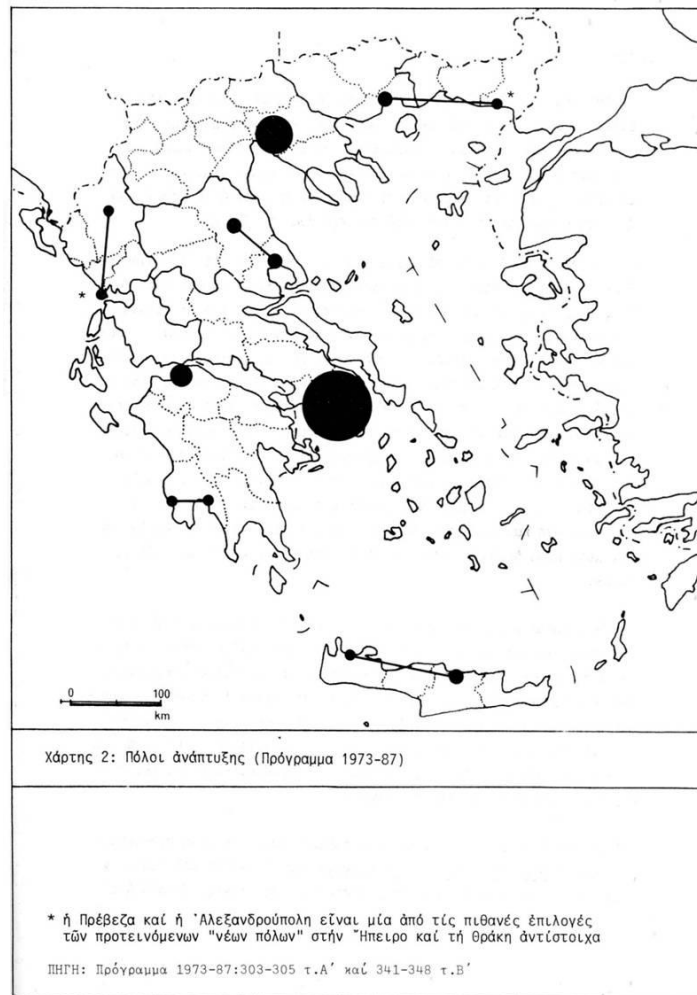
- ▶ Το πρότυπο του δικτύου των αστικών οικισμών, στο οποίο προτείνεται η ολιγοπολική ανάπτυξη – ένας πόλος ανάπτυξης ανά περιφέρεια (χάρτης 1)
- ▶ Το πρότυπο του δικτύου των αγροτικών οικισμών, στο οποίο η Ελλάδα χωρίζεται σε «ζώνες δυνατοτήτων ανάπτυξης» - δυναμικές περιοχές, περιοχές μέσων δυνατοτήτων, προβληματικές περιοχές
- ▶ Τη χωροταξική πολιτική τομέων ή δραστηριοτήτων, η οποία αναλύεται σε πρότυπα χωροταξικής οργάνωσης ανά κλάδο δραστηριοτήτων – γεωργικές ζώνες για τη γεωργία, ζώνες κινήτρων για τη βιομηχανία κ.ο.κ. για τον τουρισμό, τις υπηρεσίες, τις πολιτιστικές υποδομές και τις μεταφορές

Πόλοι ανάπτυξης του προγράμματος 1973-87

Χάρτης 1: Πόλοι ανάπτυξης του 15ετούς προγράμματος 1973-1987

ΠΗΓΗ: Ανδρικοπούλου 1984, σελ. 131

Η χωροταξική πολιτική στα αναπτυξιακά προγράμματα: Πρόγραμμα 1976-80

Το **Πρόγραμμα 1976-80**, προτείνει:

- ▶ Σε επίπεδο οικονομικών τομέων: την ανάπτυξη των περιφερειών με βάση, κατά προτεραιότητα, τη γεωργία, τη βιοτεχνία, τη μικρή βιομηχανία και τον μη ξενοδοχειακό τουρισμό
- ▶ Στο **επίπεδο του «χώρου»**: τη δημιουργία ενός **ιεραρχημένου δικτύου οικισμών** που θα περιλαμβάνει γύρω στα 10 κέντρα πρώτης προτεραιότητας, ευρύτερο αριθμό κέντρων δεύτερης προτεραιότητας, τα υπόλοιπα αστικά κέντρα ή πρωτεύουσες νομών και τα κέντρα συνδέσμων κοινοτήτων ή κοινότητες

Πρώτος Νόμος Χωροταξίας (Ν.360/1976 περί χωροταξίας και περιβάλλοντος)

- ▶ Ορίζει το περιεχόμενο των βασικών εννοιών
- ▶ Κατανέμει αρμοδιότητες
- ▶ Ιδρύει το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος και την Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος
- ▶ Καθορίζει τις διαδικασίες για την εκπόνηση και εφαρμογή των Εθνικών, Περιφερειακών και Ειδικών Χωροταξικών Σχεδίων και Προγραμμάτων
 - ▶ Η διαφορά μεταξύ χωροταξικών σχεδίων και προγραμμάτων είναι ότι
 - ▶ τα χωροταξικά σχέδια ορίζουν περισσότερο το γενικό πλαίσιο και εξασφαλίζουν τη συνέπεια με τα αναπτυξιακά προγράμματα ενώ
 - ▶ τα χωροταξικά προγράμματα ορίζουν συγκεκριμένα μέτρα εφαρμογής και τον τρόπο υλοποίησης

Υπ. Απόφαση 9610/1979

του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος

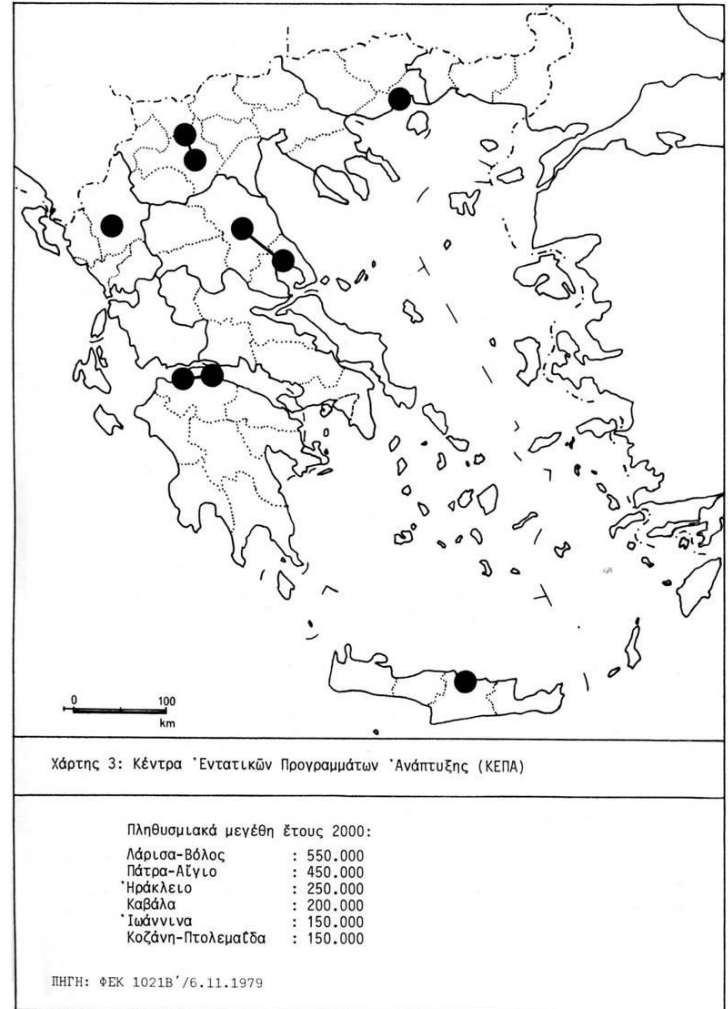
- ▶ Καθορίζει κατευθύνσεις, στόχους και μέτρα χωροταξικής πολιτικής
- ▶ Ορίζει ομάδες οικιστικών κέντρων και αντίστοιχους στόχους ανά ομάδα:
 - ▶ Τα ΚΕΠΑ: Κέντρα Εντατικών Προγραμμάτων Ανάπτυξης (χάρτης 2)
 - ▶ Τα ΑΣΤΟΚ: Αστικά Οικιστικά Κέντρα
 - ▶ Τα ΑΓΡΟΚ: Αγροτικά Οικιστικά Κέντρα
- ▶ Τα μέτρα πολιτικής αναφέρονται σε έργα υποδομής, κίνητρα, διοικητική αποκέντρωση κ.ά.

‘Αντίπαλες πόλεις’ της Αθήνας (Υπ. Απόφαση 9610/1979)

Χάρτης 2: Κέντρα Εντατικών Προγραμμάτων ανάπτυξης (Υπ. Απόφαση 9610/1979)

ΠΗΓΗ: Ανδρικοπούλου 1984, σελ. 103

Δεκαετία 1980: Το πρόγραμμα των «Ανοιχτών Πόλεων» Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος (ΥΧΟΠ 1984) (1/2)

Το πρόγραμμα προσδιόρισε δύο τύπους οικιστικών ενοτήτων:

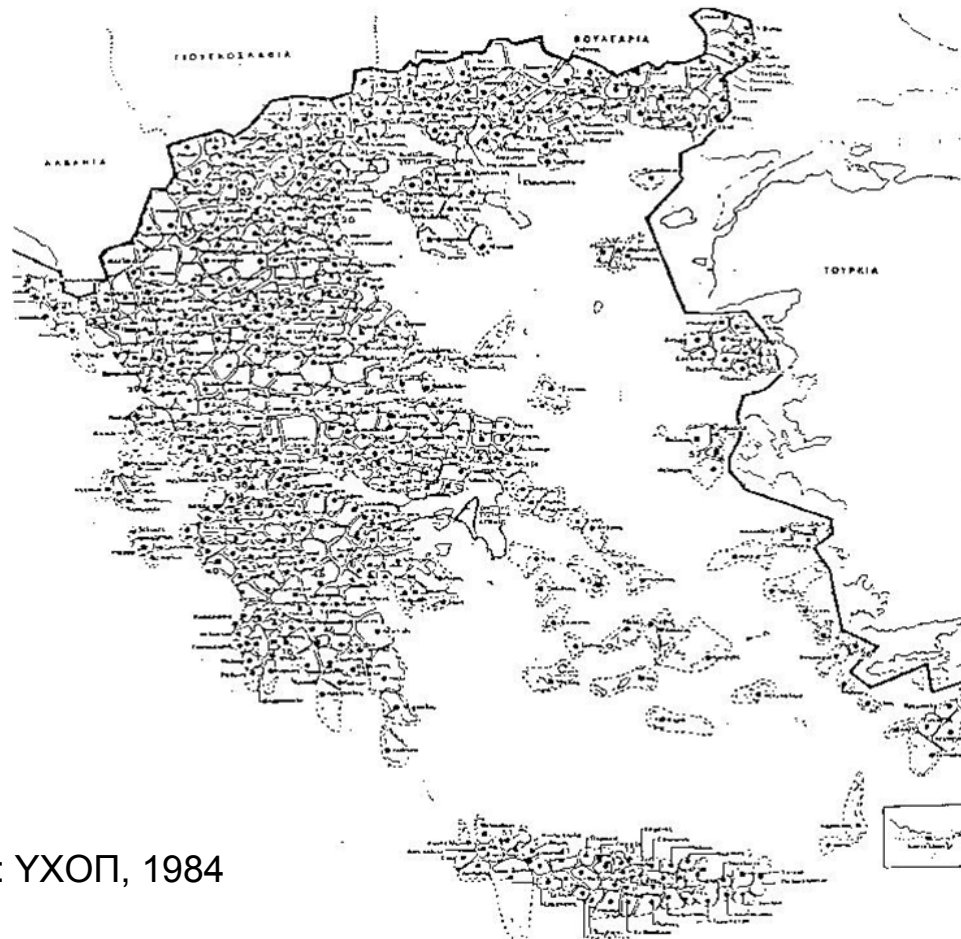
- ❑ **Οικιστικές ενότητες αστικού τύπου** με πυρήνα ένα οικιστικό κέντρο-πόλη πάνω από 10.000 κατοίκους
- ❑ **Οικιστικές ενότητες «ανοιχτές πόλεις»** με πυρήνα ένα οικιστικό κέντρο των δύο κατώτερων βαθμίδων (5^{ου} και 4^{ου}) με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων (ο πυρήνας έχει συνήθως μικρότερο πληθυσμό από το σύνολο του πληθυσμού των υπόλοιπων οικισμών της ενότητας)

Είναι ένα σχέδιο που καλύπτει γεωγραφικά ολόκληρη την Ελλάδα και ορίζει τις «ανοιχτές πόλεις», δηλ. την οργάνωση του οικιστικού δικτύου σε όλους τους νομούς της χώρας.

Το πρόγραμμα καθόρισε τις βαθμίδες των οικιστικών κέντρων και τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό, καθώς και τις λειτουργίες και εξυπηρετήσεις που θα προσφέρει κάθε οικιστικό κέντρο ανάλογα με τη βαθμίδα του.

Δεκαετία 1980: Το πρόγραμμα των «Ανοιχτών Πόλεων» Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος (ΥΧΟΠ 1984) (2/2)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΞΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΤΟΠΟΥ

1	Αθήνα	28	Αρμα
2	Αιγίο	30	Αρμολο
3	Αμύνταιο	31	Ασπράδα
4	Αλιανόραμα	32	Μεσσήνη
5	Αλεξάνδρεια	33	Μυτιλήνη
6	Αιγός	34	Ναυπλο
7	Αρτα	35	Νεσφι
8	Βέροια	36	Ορεστιάδα
9	Βολος	37	Ριζοκασσίου
10	Γαργαλιάνοι	38	Ροζα
11	Θάμνα	39	Ρεθύμιο
12	Ισόβρα	40	Ροδί
13	Καβάλα	41	Ροδόσο
14	Κέρκυρα	42	Ροδός
15	Κομοτίνη	43	Σέρρες
16	Κομοτίνη	44	Σελάνο
17	Κομοτίνη	45	Σιφός
18	Κομοτίνη	46	Σιφός
19	Κομοτίνη	47	Τρίπολι
20	Κομοτίνη	48	Τροιζήνη
21	Κομοτίνη	49	Ολυμπία
22	Κομοτίνη	50	Ολυμπία
23	Κομοτίνη	51	Ολυμπία
24	Κομοτίνη	52	Ολυμπία
25	Κομοτίνη	53	Ολυμπία
26	Κομοτίνη	54	Ολυμπία
27	Κομοτίνη	55	Ολυμπία

● Κεντρική ενότητα
□ Περιφερειακή ενότητα

ΟΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
Σχεδιασμός ανοικτών πόλεων.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΤΗΤΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

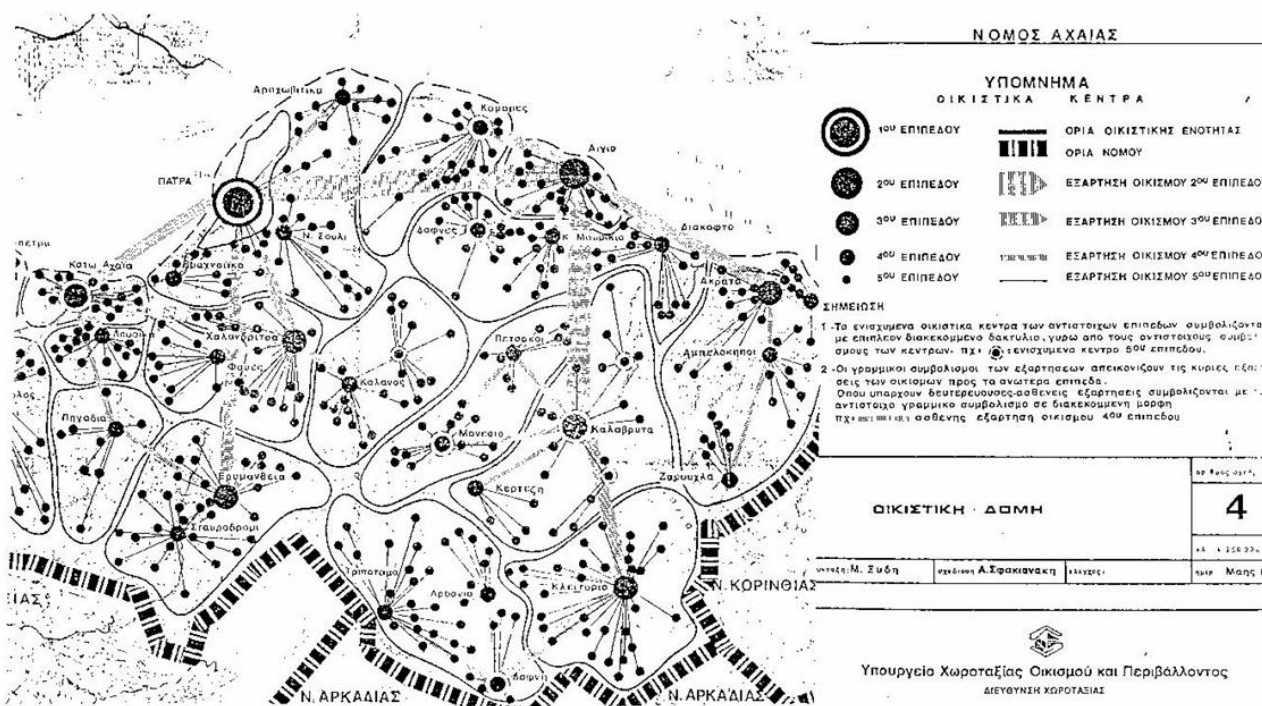
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΗΓΗ: ΥΧΟΠ, 1984

Ένα παράδειγμα: Η οικιστική δομή του Νομού Αχαΐας

Το δίκτυο οικισμών οργανώθηκε σε πέντε ιεραρχικές βαθμίδες και σε κάθε μία προβλέπονταν η χωροθέτηση λειτουργιών και υποδομών δημόσιου χαρακτήρα

ΠΗΓΗ: ΥΧΟΠ, 1984

Χωροθέτηση δραστηριοτήτων /υποδομών δημόσιου χαρακτήρα σε πέντε ιεραρχικές βαθμίδες

- ▶ Εκπαίδευση
 - ▶ Νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο, ΤΕΙ, ΑΕΙ
- ▶ αθλητισμός,
 - ▶ Γήπεδο, αθλητικοί πυρήνες Α και Β
- ▶ υγεία και πρόνοια,
 - ▶ Περιφερειακό ιατρείο, κέντρο υγείας, ΚΑΠΗ, νοσοκομείο, κ.ά.
- ▶ πολιτιστικές δραστηριότητες
 - ▶ Βιβλιοθήκη, πνευματικό κέντρο, μουσείο, θέατρο κ.ά.
- ▶ δημόσιες υπηρεσίες
 - ▶ ταχυδρομείο, εφορία-δημόσιο ταμείο, ειρηνοδικείο, εφετείο νομαρχιακές υπηρεσίες, περιφερειακές υπηρεσίες, κ.ά.

Οικιστικά κέντρα	Μέσος εξυπηρετούμε νος πληθυσμός
5 ^{ου} βαθμού (χωριά)	
4 ^{ου} βαθμού (κεφαλοχώρι)	5.000 κάτοικοι (2.000–8.000)
3 ^{ου} βαθμού (κωμόπολη)	20.000 κάτοικοι
2 ^{ου} βαθμού (νομαρχιακό κέντρο)	80.000 κάτοικοι
1 ^{ου} βαθμού (περιφερειακό κέντρο)	450.000 κάτοικοι

Προσωπικό αρχείο (επεξεργασία ΥΧΟΠ 1984)

Οι λειτουργίες των οικιστικών κέντρων (ΥΧΟΠ 1984) (1/2)

Οικιστικά κέντρα/ Εξυπηρετούμενος πληθυσμός	Λειτουργίες-Εξυπηρετήσεις
Οικιστικό κέντρο 5 ^{ου} βαθμού (χωριά)	Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Βρεφικός σταθμός, Έδρα Πολεοδομικής Επιτροπής Γειτονιάς, Γήπεδο ποδοσφαίρου, Γήπεδο μικτής χρήσης
Οικιστικό κέντρο 4 ^{ου} βαθμού (κεφαλοχώρι) Μέσος Πληθυσμός 5.000 κάτοικοι (2.000–8.000 κάτ.)	<u>Επιπλέον</u> : Γυμνάσιο, Λύκειο, Περιφερειακό Ιατρείο, Βιβλιοθήκη - Κέντρο νεότητας, Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, Ταχυδρομείο-Τηλεφωνείο- Τηλεγραφείο
Οικιστικό κέντρο 3 ^{ου} βαθμού (κωμόπολη) Μέσος Πληθυσμός 20.000 κάτοικοι	<u>Επιπλέον</u> : Κέντρο Υγείας, Συμβουλευτικοί σταθμοί επιτόκων-βρεφών, ΚΑΠΗ, Αθλητικός πυρήνας Α, Πνευματικό κέντρο-Κέντρο Λαϊκής επιμόρφωσης, Κινηματογράφος, Οικονομική Εφορία-Δημόσιο Ταμείο, Ειρηνοδικείο, Πταισματοδικείο, Υποθηκοφυλακείο, Αγρονομείο-Δασονομείο

Προσωπικό αρχείο (επεξεργασία ΥΧΟΠ 1984)

Οι λειτουργίες των οικιστικών κέντρων (ΥΧΟΠ 1984) (2/2)

Οικιστικά κέντρα/ Εξυπηρετούμενος πληθυσμός	Λειτουργίες-Εξυπηρετήσεις
<p>Οικιστικό κέντρο <u>2^{ου} βαθμού</u> (νομαρχιακό κέντρο) Μέσος Πληθυσμός 80.000 κάτοικοι</p>	<p><u>Επιπλέον:</u> Ειδικά σχολεία, ΚΕΤΕ (ΙΕΚ), ΤΕΙ, Νομαρχιακό Νοσοκομείο, Κέντρο βρεφών, Μαθητικά οικοτροφεία, Μαθητικές εστίες, Γηριατρικές κλινικές, Κέντρα προστασίας αναπήρων, Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων, Αθλητικός πυρήνας Β, Μουσείο, Θέατρο, Νομαρχιακές υπηρεσίες Υπουργείων και Δημόσιων Οργανισμών, Πρωτοδικείο, Πλημμελειοδικείο, Υποδ/νση Αστυνομίας-Τροχαίας-Αγορανομίας</p>
<p>Οικιστικό κέντρο <u>1^{ου} βαθμού</u> (περιφερειακό κέντρο) Μέσος Πληθυσμός 450.000 κάτοικοι</p>	<p><u>Επιπλέον:</u> ΑΕΙ, Εργομετρικό κέντρο, Περιφερειακό νοσοκομείο, Περιφερειακές υπηρεσίες Υπουργείων-Δημόσιων Οργανισμών-Δημόσιων επιχειρήσεων-Τραπεζών, Δ/ση Αστυνομίας-Επιθ.Χωροφυλακής, Εφετείο</p>

Προσωπικό αρχείο (επεξεργασία ΥΧΟΠ 1984)

Η πρόταση οικιστική οργάνωσης (ΥΧΟΠ 1984)

Η αδυναμία της πρότασης να πετύχει μια ευρύτερη αποδοχή οφειλόταν:

- ❖ στην **υπερβολή** της πολιτικής υποστήριξης της
(«θα εξαλείψει τις διαφορές πόλης-υπαίθρου και θα φέρει το χωριό κοντά στην πόλη»)
- ❖ αλλά κυρίως, στην **διοικητική πειθαρχία και οργάνωση** που «επέβαλε» σε μια σειρά δημόσιες υπηρεσίες και φορείς που λειτουργούσαν ανεξάρτητα και είχαν τα δικά τους οργανωτικά σχέδια.

II. Ο Νόμος Χωροταξίας

Ν.2742/1999: Χωροταξικός σχεδιασμός
και αιεφόρος ανάπτυξη

Ο Νόμος Χωροταξίας (Ν.2742/1999 Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη) (1/2)

Ορίζει

- ▶ **στόχους και κατευθυντήριες αρχές** χωροταξικού σχεδιασμού
- ▶ τα **όργανα** χωροταξικού σχεδιασμού
 - ▶ Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα
 - ▶ Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- ▶ τα **μέσα** χωροταξικού σχεδιασμού:
 - ▶ Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
 - ▶ Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
 - ▶ Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Ο Νόμος Χωροταξίας

(Ν.2742/1999 Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη)
(2/2)

- ▶ τους **μηχανισμούς εφαρμογής, ελέγχου και υποστήριξης** του χωροταξικού σχεδιασμού
 - ▶ Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
 - ▶ Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων
 - ▶ Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων
 - ▶ Χρηματοδοτικούς μηχανισμούς χωροταξικού σχεδιασμού
 - ▶ Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών για το Χωροταξικό Σχεδιασμό
- ▶ τη **διοίκηση και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών**

Υλοποίηση (1/2)

Έχουν εγκριθεί:

- ▶ τα **Περιφερειακά Πλαίσια** Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για 12 από τις 13 περιφέρειες της χώρας (εκτός Αττικής) (2004) και
- ▶ Το **Γενικό Πλαίσιο** Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (2008)
- ▶ **Τρία Ειδικά Πλαίσια** Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
 - ▶ για τις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** (2008),
 - ▶ για τη **Βιομηχανία** (2009) και
 - ▶ για τον **Τουρισμό** (2009)
- ▶ Επίσης, το **Ειδικό Πλαίσιο για τα Σωφρονιστικά Καταστήματα** (2001) και, πρόσφατα, το **Ειδικό Πλαίσιο για τις Υδατοκαλλιέργειες** (2011)

Υλοποίηση (2/2)

Ελάχιστα έχουν αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα τα εργαλεία εφαρμογής:

▶ **Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ).**

- ▶ Πρόκειται για μηχανισμό οργανωμένης χωροθέτησης δραστηριοτήτων / επενδύσεων σε όλους τους παραγωγικούς και επιχειρηματικούς τομείς, που προς το παρόν έχει λειτουργήσει μόνο στην περίπτωση των υδατοκαλλιεργειών.

▶ **Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ).**

- ▶ Πρόκειται για μηχανισμό αντιμετώπισης ειδικών προβλημάτων ή ζητημάτων, όπως π.χ. αυτά που συνδέονται με φυσικές καταστροφές ή αυτά που συνδέονται με τις συνέπειες των μεγάλων έργων. Οι δυνατότητες παρέμβασης περιλαμβάνουν και χωρικά / πολεοδομικά και οικονομικά μέτρα.

▶ **Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ).**

- ▶ Ο μηχανισμός αυτός επιτρέπει το στρατηγικό σχεδιασμό αστικών και υπό αστικοποίηση περιοχών που παρουσιάζουν ειδικά προβλήματα. Οι δυνατότητες παρέμβασης δεν περιορίζονται στο φυσικό σχεδιασμό αλλά περιλαμβάνουν και μέτρα οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα.

III. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (2008)

Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Εγκρίθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων στις 24 Ιουνίου 2008 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 128Α/3.7.2008

Υπογράφεται από τους Υπουργούς:

1) ΠΕΧΩΔΕ, 2) Εσωτερικών, 3) Οικονομίας και Οικονομικών, 4) Ανάπτυξης, 5) Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 6) Πολιτισμού, 7) Τουριστικής Ανάπτυξης, 8) Μεταφορών και Επικοινωνιών, 9) Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής

Πρώτο κεφάλαιο : Σκοπός και Στόχοι (1/2)

Σκοπός (άρθρο 1)

- Ο προσδιορισμός στρατηγικών κατευθύνσεων για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου για τα επόμενα 15 χρόνια

Στόχοι (άρθρο 2)

1. Ενίσχυση του ρόλου της χώρας σε διεθνές, ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό επίπεδο
2. Ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής

Πρώτο κεφάλαιο : Σκοπός και Στόχοι (2/2)

Στόχοι (άρθρο 2) συνέχεια

2. Συνετή διαχείριση του χώρου, διαφύλαξη και κατά περίπτωση ανάδειξη των ευαίσθητων φυσικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου, περιορισμός παραγόντων υποβάθμισης (αστική εξάπλωση, διάσπαρτη δόμηση, πρόληψη καταστροφών και αποκατάσταση)
3. Ενόψει των οξύτατων προβλημάτων που προκαλεί η αλλαγή κλίματος τίθενται οι εξής στόχοι: εξοικονόμηση ενέργειας, εναλλακτικές πηγές ενέργειας, αντιμετώπιση συνεπειών (πυρκαγιές, πλημμύρες κ.ά.)
4. Παροχή πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού

Δεύτερο κεφάλαιο: Στρατηγικές επιλογές (1/2)

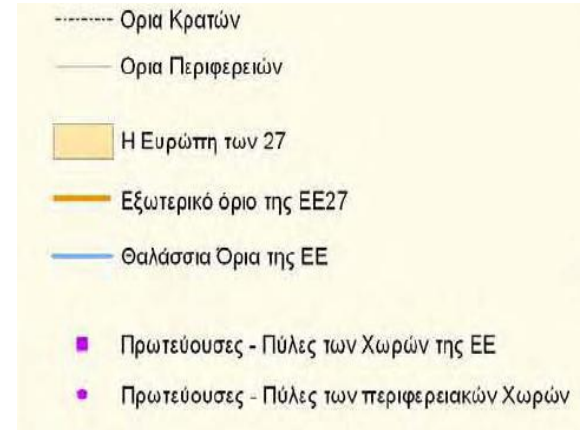
Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Προοπτικές και δυνατότητες (άρθρο 3)

- ▶ Τίθενται τρεις άξονες προσανατολισμού της χώρας:
 - ▶ *Ευρωπαϊκός άξονας*: Βορειοδυτικά προς το ευρωπαϊκό κεντρικό αναπτυξιακό σύμπλεγμα
 - ▶ *Βαλκάνια και ο πέραν αυτών χώρος*: Βόρειο-Βορειανατολικά, προς τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη
 - ▶ *Ο χώρος της Μεσογείου*: Νότια προς την Νοτιοανατολική Ευρώπη και την ευρύτερη Μεσόγειο

(Χάρτες 3.1 και 3.2)

Χάρτης 3.1: Ένταξη της Χώρας στον Ευρωπαϊκό και ευρύτερό της χώρο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ

Υπεροχή από το μέσο κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΕΕ

- Πολύ Μεγάλη
- Μεγάλη
- Μικρή
- Βαθμός Συμμετοχής στο Συνολικό Περιφερειακό ΑΕΠ της ΕΕ

- Μέτωπο Συγκέντρωσης
- Τάσεις Διάχυσης
- Άξονας Μεσογειακής Συνεργασίας
- Κύριοι Άξονες Προσανατολισμού της Χώρας

Χάρτης 3.2: Η Ελλάδα στο Βαλκανικό Χώρο

Δεύτερο κεφάλαιο: Στρατηγικές επιλογές (2/2)

Συνθετική παρουσίαση των στρατηγικών επιλογών οργάνωσης του Εθνικού χώρου (άρθρο 4)

- ▶ Βασική στρατηγική είναι η υιοθέτηση ενός προτύπου βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης βασισμένου στη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου πλέγματος πόλων και αξόνων ανάπτυξης, το οποίο :
 - ▶ περιλαμβάνει τα κύρια *αστικά κέντρα*,
 - ▶ συναρθρώνεται με τις *περιοχές ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων*
 - ▶ και υποστηρίζεται από ένα *ολοκληρωμένο δίκτυο μεταφορών, επικοινωνιών και ενέργειας*

Τρίτο Κεφάλαιο: Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις (1/5)

Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων-πυλών και συνδέσεων της χώρας (άρθρο 5)

➤ *Κύριοι πόλοι ανάπτυξης:*

- ▶ Εθνικοί πόλοι-Μητροπολιτικά κέντρα: Αθήνα, Θεσσαλονίκη
- ▶ Λοιποί εθνικοί πόλοι: Πάτρα, Ιωάννινα, και τα δίπολα Λάρισα-Βόλος, Ηράκλειο-Χανιά και Κομοτηνή-Αλεξανδρούπολη
- ▶ Δευτερεύοντες πόλοι: Κέρκυρα, το δίπολο Κοζάνη-Πτολεμαΐδα, Λαμία, Τρίπολη, Καβάλα και Καλαμάτα
- ▶ Λοιποί κύριοι πόλοι: Αγρίνιο, Δράμα, Καρδίτσα, Κατερίνη, Ξάνθη, Σέρρες, Τρίκαλα και Χαλκίδα.

➤ *Κύριοι άξονες ανάπτυξης*

➤ *Πολυπολικά αναπτυξιακά νησιωτικά συμπλέγματα*

(Χάρτης 5)

Χάρτης 5: Πόλεις- Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης

 ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

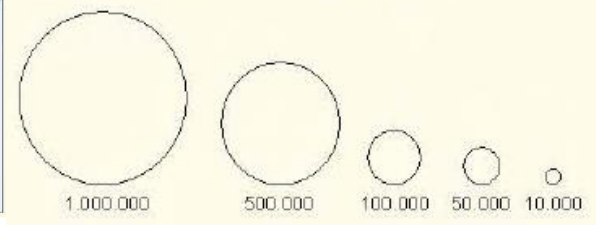
ΠΟΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις
- Λοιποί εθνικοί πόλοι
- Δευτερεύοντες πόλοι
- Λοιποί δυναμικοί πόλοι

ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΟ ΝΑΠΤΥΣΙΑΚΟ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

- Περιοχή νησιωτικού συμπλέγματος
- Κύριες αναπτυξιακές ενότητες

ΙΕΡΑΡΧΙΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ 2001

Τρίτο Κεφάλαιο: Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις (2/5)

Χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών, ενέργειας, επικοινωνιών και τεχνολογίας (άρθρο 6)

- *Μεταφορές:*
 - ▶ Γενικές κατευθύνσεις: εμπορευματικές, επιβατικές, θαλάσσιες επιβατικές, σιδηροδρομικές επιβατικές, αεροπορικές επιβατικές,
 - ▶ Ειδικές κατευθύνσεις: οδικές υποδομές και υπηρεσίες (Χάρτης 6.1), θαλάσσιες μεταφορές και λιμενικές υποδομές και υπηρεσίες (Χάρτης 6.2), αερολιμενική υποδομή και αεροπορικές υπηρεσίες (Χάρτης 6.2), σιδηροδρομικό δίκτυο και υπηρεσίες (Χάρτης 6.3)
- *Ενέργεια:* Γενικές κατευθύνσεις (Χάρτης 6.4) και υποδομές ενέργειας
- *Επικοινωνίες:* Γενικές κατευθύνσεις και υποδομές επικοινωνίας και πληροφορικής

Χάρτης 6.1: Νέο και Αναβαθμιζόμενο Οδικό Δίκτυο

Χάρτης 6.2: Αερολιμενικές Υποδομές Διεθνούς Σημασίας – Λιμενικές Υποδομές Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής Σημασίας

- Διεθνείς αεροπορικοί κόμβοι
- Κύριες διεθνείς θαλάσσιες πύλες-λιμένες Εθνικής σημασίας
- Κύριοι διεθνείς αερολιμένες
- Λιμένες περιφερειακής σημασίας
- Εξειδικευμένοι λιμένες εμπορευματοκιβωτίων
- Ειδικός εμπορευματικός ή/και επιβατικός αερολιμένας εξυπηρέτησης αεροσκαφών χαμηλού κόστους

Χάρτης 6.3: Σιδηροδρομικές υποδομές και υπηρεσίες

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Πρωτεύον και ηλεκτροκίνητο δίκτυο

Δευτερεύον δίκτυο

Υπό διερεύνηση

Κόμβοι - κέντρα εμπορευματικών σιδηροδρομικών μεταφορών (logistics)

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις

Λοιποί εθνικοί πόλοι

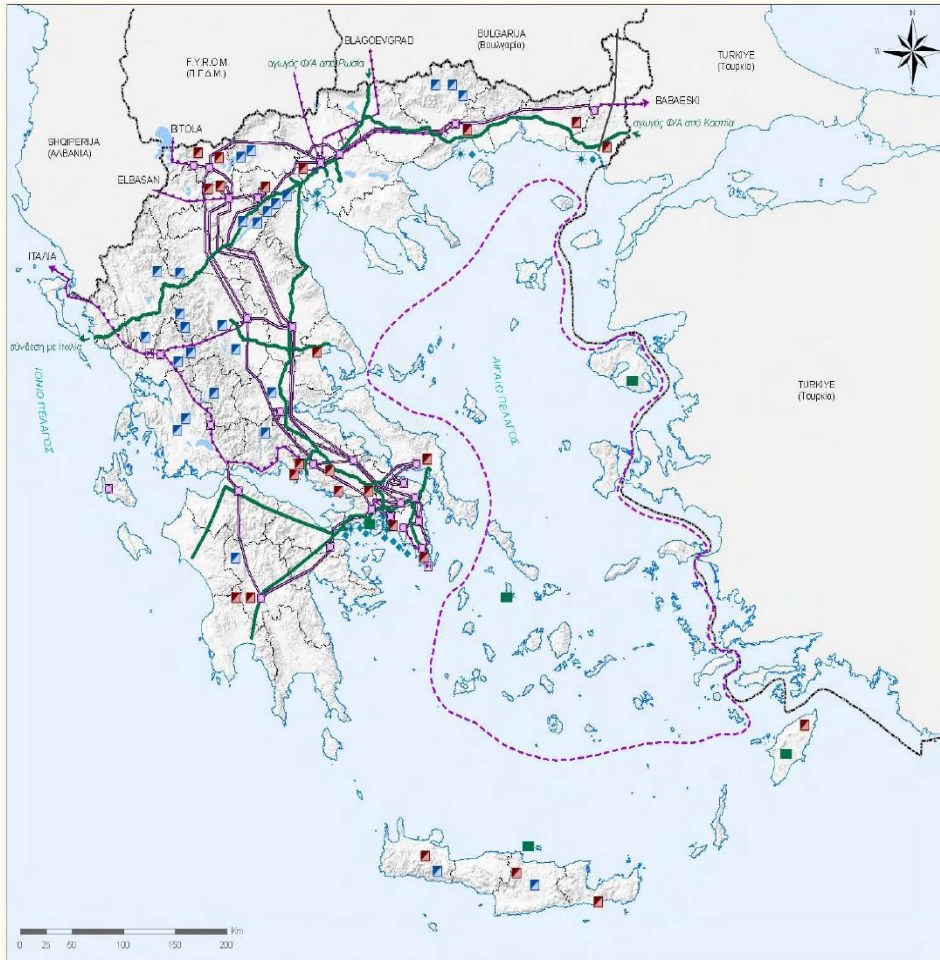
Δευτερεύοντες πόλοι - Ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα

Δυναμικά αστικά κέντρα

Λοιπά νομαρχιακά κέντρα και αστικά κέντρα με πληθυσμό > 10.000κατ.

Χάρτης 6.4: Δίκτυα και σταθμοί παραγωγής ενέργειας

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

- Ατμοηλεκτρικός/Θερμοηλεκτρικός Σταθμός
- Υ-Η Σταθμός
- Κέντρα υψηλής τάσης
- Σταθμοί μετατροπής ΕΡ/ΣΡ

ΓΡΑΜΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- Γραμμές μεταφοράς ενέργειας διπλού κυκλώματος (400KV)
- Γραμμές μεταφοράς ενέργειας απλού κυκλώματος (150KV)
- Αυτόνομο σύστημα νήσων
30 Α-Η Σταθμοί και αγωγοί

ΣΤΑΘΜΟΙ Φ/Α - ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ

- Σταθμός υγροποιημένου Φ/Α
- ◆ Σταθμοί φόρτωσης πετρελαίου
- ✱ Διυλιστήρια
- Αγωγοί φυσικού αερίου υψηλής πίεσης
- Αγωγός πετρελαίου
Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη

Τρίτο Κεφάλαιο: Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις (3/5)

Χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων (άρθρο 7):

Τίθενται βασικοί στόχοι και κατευθύνσεις για την ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη των εξής κύριων παραγωγικών τομέων της οικονομίας:

- Αγροτικός τομέας
- Βιομηχανία (εξόρυξη – μεταποίηση)
- Τουρισμός

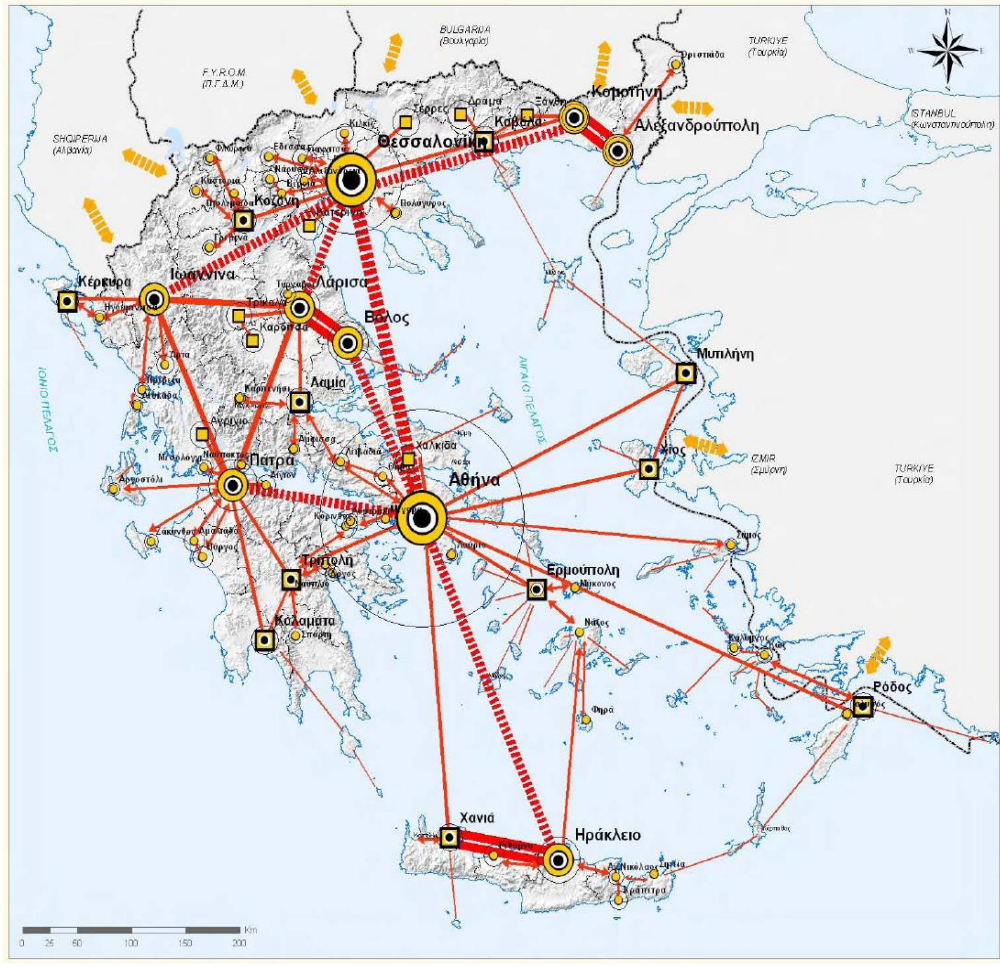
Τρίτο Κεφάλαιο: Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις (4/5)

Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου (άρθρο 8):

- Επιδιώκεται η δημιουργία πολυκεντρικής δομής με την ανάπτυξη ενός ιεραρχημένου οικιστικού δικτύου εξαρτημένου από επιλεγμένους πόλους υπερεθνικής και εθνικής σημασίας (Χάρτης 8.1)
- Υποστηρίζεται το οικιστικό δίκτυο και ιδιαίτερα οι επιλεγμένοι πόλοι υπερεθνικής και εθνικής σημασίας (Χάρτης 8.1)
- Αναπτύσσεται η συνεργασία πόλης – υπαίθρου με στόχο την αξιοποίηση της δυναμικής των αστικών κέντρων και τη διάχυση της από τα μεγάλα αστικά κέντρα (πόλοι ανάπτυξης) στα μικρότερα και την ύπαιθρο (Χάρτης 8.2)
- Προωθείται η συνεργασία μεταξύ πόλεων που ανήκουν στην ίδια γεωγραφική ενότητα με δίκτυα με σκοπό την ενίσχυση της αναπτυξιακής και εδαφικής συνοχής της.

Χάρτης 8.1: Πολυκεντρική και ισόρροπη ανάπτυξη

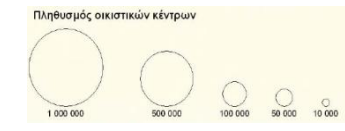
ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις (1ο επίπεδο)
- Λοιποί εθνικοί πόλοι (2ο επίπεδο)
- Δευτερεύοντες πόλοι - ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα (3ο επίπεδο)
- Δυναμικά αστικά κέντρα (4ο επίπεδο)
- Λοιπά νομαρχιακά κέντρα, αστικά κέντρα με πληθυσμό > 10.000κατ. και άλλα σημαντικά κέντρα (5ο επίπεδο)

Κύριες λειτουργικές εξαρτήσεις:

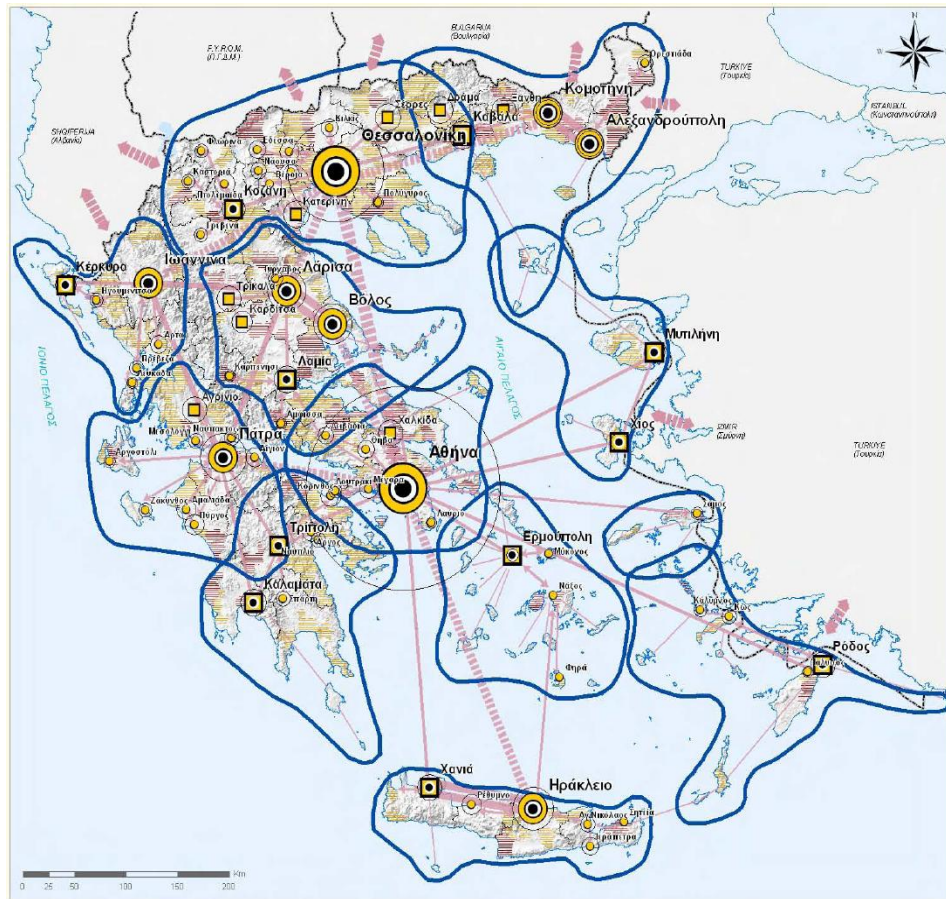
- μεταξύ αστικών κέντρων 1ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 2ου επιπέδου με αστικά κέντρα 1ου επιπέδου
- συνταυρωμένα αστικών κέντρων (δίπολοι)
- μεταξύ αστικών κέντρων 2ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 3ου και 4ου επιπέδου με ανώτερο επίπεδο
- μεταξύ αστικών κέντρων 3ου και 4ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 4ου και 5ου επιπέδου με ανώτερο επίπεδο
- αστικών κέντρων 4ου και 5ου μεταξύ τους
- μικρών οικιστικών κέντρων ημερών μεταξύ τους και με ανώτερο επίπεδο

Πληθυσμός οικιστικών κέντρων

Χάρτης 8.2: Εταιρική σχέση πόλης -υπαίθρου

Συνεργασία και εταιρική σχέση πόλης -υπαίθρου

ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις (1ο επίπεδο)
- Λοιποί εθνικοί πόλοι (2ο επίπεδο)
- Δευτερεύοντες πόλοι - ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα (3ο επίπεδο)
- Δυναμικά αστικά κέντρα (4ο επίπεδο)
- Λοιπά νομαρχιακά κέντρα, αστικά κέντρα με πληθυσμό >10.000κατ. και άλλα σημαντικά κέντρα (5ο επίπεδο)

ΟΤΑ ΜΕ ΗΜΙΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- 5.000 - 10.000κατ.
- 2.000 - 5.000κατ.

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΠΟΛΗΣ - ΥΠΑΙΘΡΟΥ

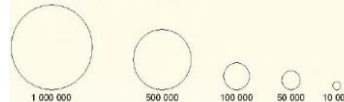
- Χωρικές ενότητες βασισμένες στη συνεργασία αστικών, ημιαστικών & λοιπών οικισμών

Επίσχυση διασυνοριακών συνεργασιών

Κύριες λειτουργικές εξαρτήσεις αστικών κέντρων:

- μεταξύ αστικών κέντρων 1ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 2ου επιπέδου με αστικά κέντρα 1ου επιπέδου
- συνλειτουργία αστικών κέντρων (διπόλο)
- μεταξύ αστικών κέντρων 2ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 3ου και 4ου επιπέδου με ανώτερα επίπεδα
- μεταξύ αστικών κέντρων 3ου και 4ου επιπέδου
- αστικών κέντρων 4ου και 5ου επιπέδου με ανώτερα επίπεδα
- αστικών κέντρων 4ου και 5ου επιπέδου μεταξύ τους
- μικρών οικιστικών κέντρων νησιών μεταξύ τους και με ανώτερα επίπεδα

Πληθυσμός οικιστικών κέντρων

Τρίτο Κεφάλαιο: Βασικές Προτεραιότητες και Στρατηγικές Κατευθύνσεις (5/5)

Λοιπά άρθρα:

Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του ορεινού, παράκτιου και νησιωτικού, αγροτικού χώρου, καθώς και των παραμεθόριων περιοχών (άρθρο 9)

Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη τού εθνικού φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, διατήρηση και ανάδειξη της ποικιλομορφίας της υπαίθρου καθώς και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων (άρθρο 10)
(Χάρτης 10).

Γεωγραφική ανασυγκρότηση της χώρας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενοτήτων (άρθρο 11)

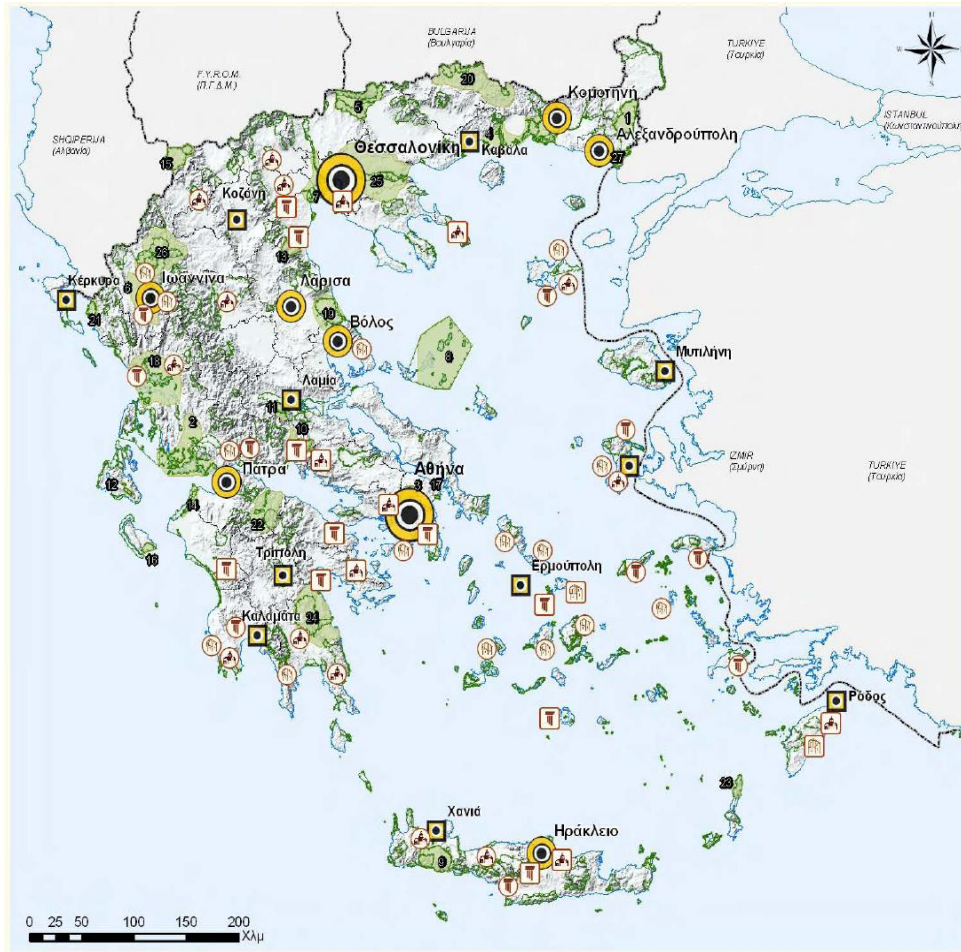
Προϋποθέσεις - μηχανισμοί υλοποίησης (άρθρο 12)

Παρακολούθηση και αξιολόγηση των χωρικών εξελίξεων (άρθρο 13)

Έναρξη ισχύος (άρθρο 14)

Χάρτης 10: Περιοχές φυσικού και πολιτιστικού πλούτου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Περιοχές με διεθνούς εμβέλειας πολιτιστικούς πόρους

- Προϊστορικοί / Κλασσικοί
- Βυζαντινοί / Βενετικοί
- Νεώτεροι / Παραδοσιακοί οικισμοί

Περιοχές με εθνικής εμβέλειας πολιτιστικούς πόρους

- Προϊστορικοί / Κλασσικοί
- Βυζαντινοί / Βενετικοί
- Νεώτεροι / Παραδοσιακοί οικισμοί

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- φυσική περιοχή με Φορέα Διαχείρισης
- Natura 2000

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις
- Λοιποί εθνικοί πόλοι
- Δευτερευόντες πόλοι - Ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα

Περιοχές Φορέων Διαχείρισης		
1. Δαδιά	10. Παρνασσός	19. Κάρλα, Μαυροβούνι
2. Αγελιώσις, Μεσολόγη	11. Οίτη	20. Ροδόπη
3. Πάρνηθα	12. Αίνας	21. Καλαμάς
4. Νέστος, Βιστωνίδα	13. Ολυμπος	22. Χελμός, Βουραϊκός
5. Κερκίνη	14. Κοτύχι	23. Κάρπαθος, Σαρία
6. Πομβώπιδα	15. Πρέσπες	24. Πάρνωνας
7. Αζός	16. Ζακύνθος	25. Βόλβη, Λαγκαδάς
8. Σπαράδες	17. Σχινιάς	26. Β. Πίνδος
9. Σαμαριά	18. Αμβρακικός	27. Έβρος

Βιβλιογραφικές αναφορές και πηγές χαρτών

Ανδρικοπούλου Ε. (1984) *Κρατική Παρέμβαση και Περιφέρειες: Η ρύθμιση του περιφερειακού χώρου στην Ελλάδα*, Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ.

ΥΧΟΠ, Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (1984), *Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης των Νομών της Χώρας. Οικιστική Δομή – Σχεδιασμός Ανοιχτών Πόλεων*.

Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ΦΕΚ 128Α/3.7.2008 (Βουλή των Ελλήνων, Αριθμ. 6876/4871, Έγκριση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης).

Τέλος Μαθήματος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφάνια
Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

